

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770

e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Aldis Laviņš un Gunārs Kusiņš,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Latgales apgabaltiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 131/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Civillikuma I pielikuma (1102. pantam) 53. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 91. un 105. pantam un spēkā neesošu no 1998. gada 14. maija.

2. Civillikuma 1102. pants noteic, ka pie publiskiem ūdeņiem pieder jūras piekrastes josla, kā arī šā panta pielikumā (I pielik.) uzskaitītie ezeri un upes. Visi pārējie ūdeņi ir privāti. Savukārt atbilstoši apstrīdētajai normai Daugavpils rajona Demenes pagastā esošais Skirnas ezers 31,8 hektāru platībā ir publiskais ezers.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā tiesas pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot civillietu. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktu pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot civillietu apelācijas kārtībā, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai (aktam).

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kas ierosināta pēc prokuratūras, kura darbojas valsts interesēs, prasības pret Valsts zemes dienestu un vairākām privātpersonām par Valsts zemes dienesta lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem, dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu, īpašuma tiesību izbeigšanu un atzīšanu, zemesgrāmatas ierakstu dzēšanu. No pieteikuma izriet, ka laikā, kad vairākas privātpersonas likumā noteiktajā kārtībā pieprasīja īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemes īpašumu, kura sastāvā bija arī Skirnas ezers, Civillikuma I pielikumā tas kā publiskais ezers nebija iekļauts. Savukārt ar 1998. gada 14. maija likumu „Grozījumi Civillikumā” minētais pielikums izteikts jaunā redakcijā, atbilstoši kurai Skirnas ezers kļuvis par publisko ezeru. Šajā civillietā pastāvošs strīds par īpašuma tiesībām uz apstrīdētajā normā ietverto Skirnas ezeru, un prokuratūras prasība pamatota citstarp ar Civillikuma 1102. pantu un apstrīdēto normu.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētā norma ir piemērojama tās izskatīšana esošajā civillietā un šī norma neatbilst Satversmes 1., 91. un

105. pantam. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja 2020. gada 1. jūlijā nolēmusi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā un apturēt tiesvedību minētajā civillietā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu tiesas pieteikumā ir jāietver juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir juridisko argumentu kopums, kas ir nepieciešams un vienlaikus arī pietiekams prasījuma apmierināšanai. Turklāt pieteikumā jāiekļauj juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību katrai no pieteikumā norādītajām augstāka juridiska spēka tiesību normām.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības lūdz atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības principam, kā arī Satversmes 91. pantā iekļautajam tiesiskās vienlīdzības principam kopsakarā ar Satversmes 105. pantā noteiktajām tiesībām uz īpašumu.

6.1. Vērtējot, vai ir pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai personai bija tiesības paļauties uz to, ka tiesiskais regulējums netiks mainīts; 2) vai šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota; 3) vai likumdevējs, atkāpjoties no iepriekšējā tiesiskā regulējuma, bija paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 24. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka, likumdevējs, grozot Civillikuma 1102. panta I pielikumu un paplašinot publisko ezeru sarakstu, zemes reformu regulējošajos normatīvajos aktos nav paredzējis pārejas noteikumus, kuros būtu atrunāta rīcība attiecībā uz ūdeņiem, kuri līdz grozījumu veikšanai bija noteikti kā privātie ūdeņi, un tika realizētas privātpersonas tiesības atjaunot īpašuma tiesības uz tiem, kas atbilda speciālajiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Tomēr pieteikumā nav analizēts tas, ka personām bija tiesības paļauties uz tiesiskā regulējumu nemainīgumu un ka šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota.

Līdz ar to pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības principam.

6.2. No Satversmes tiesas judikatūras izriet, ka, nosakot Satversmes 105. pantā ietverto tiesību uz īpašumu ierobežojumu, likumdevējam citstarp ir

jāievēro Satversmes 91. pantā noteiktais tiesiskās vienlīdzības princips. Lai šādos gadījumos izvērtētu, vai tiesību uz īpašumu ierobežojums atbilst tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro :

1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos;

2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām (personu grupām);

3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu;

4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 9. punktu*).

Satversmes tiesa ir arī atzinusi: lai noteiktu, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 4. decembra sprieduma lietā Nr. 2003-14-01 12. punktu*). Turklāt tas, ka personu grupas ir salīdzināmas pēc atsevišķiem kritērijiem, pats par sevi nenožīmē, ka visas šīs personas atrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos. Šīm personu grupām var piemist arī būtiskas atšķirīgas pazīmes, kas liedz šīs grupas salīdzināt (*sal. sk. Satversmes tiesas 2016. gada 21. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-21-01 14.2. punktu*).

Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts, citētas Satversmes tiesas atziņas par Satversmes 91. un 105. panta saturu un ir pausts vispārīgs Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, ka apstrīdētā norma neatbilst minētajām Satversmes normām. Lai gan pieteikumā tas tieši nav norādīts, no tā kopumā secināms, ka, pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, salīdzināmās personu grupas konkrētajā situācijā varētu būt bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki, kuri atjaunojuši savas īpašumtiesības uz zemi, kuras sastāvā ir privātais ezers, un bijušie zemes īpašnieki vai viņu mantinieki, kuri atjaunojuši savas īpašumtiesības uz zemi, kuras sastāvā ir publiskais ezers. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi juridiskus argumentus par to, ka minētās personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Pieteikumā nav pamatots arī tas, kādēļ atšķirīgai attieksmei pret šīm personu grupām nav objektīva un saprātīga pamata, proti, pieteikumā nav

analizēts atšķirīgās attieksmes leģitīmais mērķis un samērīgums. Tādējādi pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. pantam kopsakarā ar Satversmes 105. pantu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Latgales apgabaltiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 131/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Ineta Ziemele